



PIŠE: SONJA BISERKO

## Presecanje kosovskog čvora

Sporazum između Beograda i Prištine napokon je stavio tačku na proces raspada Jugoslavije. Stavio je tačku na iluziju da će se međunarodne okolnosti promeniti i okrenuti u korist Srbije, odnosno ići u korist podele Kosova što je do kraja bila opcija na koju je Beograd igrao. Uz veliki otpor konzervativnog bloka i sive zone politike, premijer Ivica Dačić, pre svih uspeo je veštím meandriranjem da balansira između zahteva Brisela i kritika domaće javnosti. Koalicioni partneri na vlasti su tokom samih pregovora prešli put od suprotstavljanja sporazumu do njegove podrške, vešto prebacujući odgovornost na prethodnu vladu koja je Srbiju, kako su isticali, obavezala da se kreće u tom pravcu. Pravedno je što upravo aktuelna vladajuća koalicija potpisuje taj sporazum, jer je svojim ponašanje tokom dve decenije i dovela Srbiju u sadašnju poziciju. Kao jaka opozicija čvrsto se suprotstavljala svakom pokušaju da se razreši kosovski čvor.

I u toku samih pregovora naprednjaci su se kolebali, posebno predsednik Republike Tomislav Nikolić. Premijer Dačić je lukavo, doduše uz podršku Brisela i Vašingtona, u pregovore uvukao i Aleksandra Vučića i Nikolića, kako bi ih sprečio u nameri da odgovornost za „izadju“ prebace samo na njega. Obojica su lavirala, ali su na kraju ipak pristali i preorijentisali se na odbranu potpisanog sporazuma.

Sporazum ima, može se reći, istorijski značaj, kako za Srbiju tako i za Kosovo. Po prvi put u istoriji Beograd pregovara sa Albancima na ravnoj nozi. Obe zemlje su time sebi otvorile evropsku perspektivu. Sporazum je važan i za čitav region, jer znači iskorak u odnosu na regresivne trendove, posebno na Zapadnom Balkanu. Sporazum znači da se Srbija pomerila, da prvi put deluje racionalno, jer ju je ekonomska stvarnost saterala u ćošak. Sporazum ima 15 tačaka i mora biti još potvrđen u parlamentima Srbije i Kosova. Međutim, treba očekivati otpor, mimikriju,

sabotažu, posebno od trenutka kad se dobije datum za otpočinjanje pristupnih pregovora sa Evropskom unijom (EU).

Ivica Dačić se pokazao kao vešt političar kad je reč o srpskoj javnosti. U autorskom tekstu za NIN je napisao: „Gotovo deset godina Kosovo je bilo tabu tema i o njemu, službeno, niko nije smeo kazati istinu. Pričane su bajke”, rekao je, dodajući da se „lagalo da je Kosovo naše, pa je to čak službeno potvrđeno i Ustavom. Danas, taj isti Ustav ni najmanje ne pomaže. Predsednik Srbije ne može na Kosovo. Ni predsednik Vlade. Ni ministri. Ni policija. Ni vojska”. Srpskom patrijarhu Irineju, koji je apelovao da se Kosovo „i ne izda i ne preda” odgovorio je da je srpski patrijarh još 1690. godine napustio Kosovo. I još mnogo toga je rekao, po prvi put u domaćoj javnosti. Uoči poslednje runde pregovora otišao je u Moskvu. Nije jasno šta je sve tamo bilo, ali svakako Beograd nije imao veliki izbor.

Sporazum će, kao što se odmah i pokazalo, imati različite interpretacije u vladajućoj koaliciji, ali i u opoziciji, i na Kosovu. Obe strane će ga tumačiti shodno potrebama vlastite javnosti. Obe strane su svesne da drugog izbora nije ni bilo. Ipak, njegovo sprovođenje će pokazati koliko ima iskrene i ozbiljne političke volje, posebno u Beogradu. Beograd će samu implementaciju tretirati kao novu rundu pregovora. Neće odustati od pokušavanja da tamo de facto izdejstvuje status Republike Srpske.

Vučić i Nikolić su sada suočeni sa vlastitim ekstremistima na koje kao vlast nikad nisu reagovali, jer su bili u funkciji njihove politike, posebno u Vojvodini. Njihovo biračko telo je najradikalnije, tako da će oni morati uložiti napor u njihovo pacifikovanje.

Najteže će ići sa konzervativnom elitom, Srpskom pravoslavnom crkvom (SPC), članovima Srpske akademije nauka i umetnosti (SANU), pojedinim medijima (Pečat), intelektualcima. Oni su potpisivanje

doživeli kao poraz. Građani Srbije, bar po reakcijama na raznim blogovima i sajtovima, mnogo su racionalnije primili tu vest.

Vojislav Koštunica je optužio vlasti za "izdaju državnih i nacionalnih interesa", i zajedno sa Srpskom radikalnom strankom Vojislava Šešelja okrenuo se uličnim protestima. I sve ekstremne desne grupe Dveri, Naši, Obraz (iako zabranjen) i ostali, reaguju slično i sigurno će u narednom periodu biti različitih reakcija i protestnih manifestacija, posebno na severu Kosova.

Đorđe Vukadinović je sporazum doživeo kao klasičnu kapitulaciju pred pritiscima Brisela, Vašingtona i Prištine. Istakao je da će taj dan biti upamćen kao jedan od tužnijih i sramnijih dana u srpskoj istoriji, i da je to faktičko priznanje, ne samo Kosova, već i prihvatanje kao gotove činjenice da su Srbi na severu deo Tačijeve države. Nova srpska politička misao, čiji je on glavni urednik, pokrenula je inicijativu od 20 tačaka, sa zahtevima između ostalih, za raspisivanje referenduma o pristupanju EU i NATO; unošenje u Krivični zakon kaznenih odredbi protiv propagiranja secesionizma; veću orijentaciju na Istok, naročito na tržište bivšeg SSSR i zemalja Bliskog istoka i drugo.

Bez obzira na osećaj gubitka kada je o Kosovu reč, pokazalo se da je kosovska priča davno ispričana i da je srbijanska javnost prokupirana vlastitim preživljavanjem. U tom pogledu za nju je mnogo važnije šta sledi u samoj Srbiji kada se jednom prašina oko sporazuma slegne. Očigledno je da je Kosovo kao tema izgubilo svoju mobilisuću snagu na unutrašnjem planu.

Međunarodna zajednica je uložila mnogo napora da se dođe do sporazuma. Ona je i glavni garant za njegovo sprovođenje, pre svega kad je reč o bezbednosnim aspektima sporazuma. Ne iznenađuje

da je datum, koji se očekuje u junu, uslovljen sprovođenjem onog što je dogovoreno na terenu. Shvaćeno je da će to biti najteži i najproblematičniji deo sporazuma.

Međunarodna zajednica je dala punu podršku aktuelnoj vlasti u postizanju sporazuma sa Prištinom. Ali kao i obično, unutrašnja pitanja Srbije drže po strani. Vučić je iskoristio taj interregnum i na talasu međunarodne podrške zaoštrio je situaciju u samoj Srbiji, pre svega u Vojvodini. Tzv. kampanjom protiv korupcije stekao je podršku javnosti i sada prekraja izbornu volju (usklađuje lokalne rezultate za republičkim) sa jasnim ciljem da što više koncentriše vlast u svojim rukama.

Kultura nasilja koja nikad nije bila strana radikalima, sad naprednjacima, uzela je maha i očituje se u svim segmentima društva. Ponovo je zavladao strah zbog koga izostaje kritički pogled na sadašnju vlast. Osim što je bila prinuđena da pregovara, u toku prošle godine nije ostvarila pomak ni na jednom planu. Osim u uništavanju Demokratske stranke, koja je i sama odgovorna za stanje u kojem se nalazi.

Nakon 12 godina od promena, Srbija se kao društvo ponovo nalazi pred autoritarnom vlašću koja ne preza ni od čega. I pred liderom koji ne preza ni od koga i takođe, ni od čega. Na unutrašnjem planu to znači homogenizacija i teror jedne opcije koja je daleko od evropske, uprkos tome što je stavila svoj potpis na sporazum koji Srbiji otvara evropsku perspektivu.

Dakle, od društva zavisi kako će se stvari dalje kretati i da li će Aleksandar Vučić postati zaštitni znak nove faze autoritarnosti i straha. I, naravno, koliko će se društvo mobilisati da iskoristi šansu koju sporazum pruža. To važi i za Vojvodinu.